

Güzel Sanatlar Liseleri 10. Sınıf “İki Boyutlu Sanat Atölye” Ders Kitabı’nın İçerik Açısından İncelenmesi

Ayşe BİRCAN

ÖZ

Orta öğretim Güzel Sanatlar Liselerinde verilen dört yıllık eğitimde uygulamalı atölye dersleri sanatın temel kavramlarını öğretme ve uygulamalı atölye çalışmaları yaptırma konusunda yeri oldukça önemlidir. İki Boyutlu Sanat Atölye dersinin öğretim programının amacına uygun yapılabilmesi için uygulamalı atölye çalışmalarını destekleyen, alanla ilgili teorik ve teknik bilgiler içeren nitelikli ders kitaplarına ihtiyaç vardır. Öğrencilerin atölyede uygulama çalışmaları yaparken bir yandan da konuların teorik bilgilerinin öğretilmesi, birtakım teknik bilgilerin yazılı ve görsel olarak anlatılması, bu anlatılan bilgilerin pratiğe dökülmesinde ders kitaplarının katkıları oldukça fazladır. Bu doğrultuda 2020 yılında yayımlanan Güzel Sanatlar Lisesi 10’ uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Ders Kitabı’nın eğitsel tasarım ilkelerinden ‘içerik’ yönünden incelenmesinde önemli eksiklikler tespit edilmiştir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için elde edilen bulgular ile sonuç ve öneriler Milli Eğitim Bakanlığına sunulacaktır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış, literatür taraması ve doküman incelemesi analizi yapılarak bulgular oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Güzel Sanatlar, Ders Kitabı, İki Boyut, İçerik*

Fine Arts High Schools 10th Class “Two-Dimensional Art Workshop” Studying The Course Book From A Content Perspective

ABSTRACT

Applied workshop courses, which are given in the four-year education in Secondary Fine Arts High Schools, are very important in teaching the basic concepts of art and having applied workshops. There is a need for qualified textbooks that support the applied workshop studies and contain theoretical and technical information about the field, in order for the Two-Dimensional Art Workshop course to be suitable for the purpose of the curriculum. While the students do practical work in the workshop, the contribution of the textbooks is quite a lot in teaching the theoretical knowledge of the subjects, explaining some technical information in written and visual form, and putting this information into practice. In this context, important deficiencies are detected in the examination of the “Güzel Sanatlar Lisesi 10’ uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Ders Kitabı” published in 2020 in terms of ‘content’, one of the educational design principles. The findings with results and recommendations to address the identified deficiencies will be submitted to the Ministry of National Education. In this study, the qualitative research method is used, literature review and document review analysis are carried out and findings are created.

Keywords: *Fine Arts, Textbook, Two Dimensions, Content* .¹

¹İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye ,aysebircan@stu.aydin.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3121-9606> Geliş Tarihi:27 Ekim 2021 Kabul Tarihi: 25 Şubat 2022

Giriş

Güzel Sanatlar liselerinde teori derslerinin beraberinde uygulamalı atölye derslerinin önemi büyüktür. Güzel sanatlar liseleri öğrencileri dört yıllık orta öğretimden sonra güzel sanatlar fakültelerine yönlendirilmektedir. Güzel sanatların bazı alanlarını meslek edinmiş kişilerin ve sanatçı adaylarının önünün açılması ve ideal başarılar elde edebilmeleri, ancak temelleri sağlam atılmış bir güzel sanatlar eğitimi ile mümkün olabileceği öngörülmektedir. (Senemoğlu, 2011& Yolcu, 2009)'un dediğine göre eğitim öğretimin niteliğini etkileyen en önemli unsurlar şöyledir: Öğrenme ortamı, öğretim yöntemi, kullanılan öğretim materyalleridir. Bu fikirlerden yola çıkıldığında, gerek dersin öğretim programı gerekse buna bağlı olarak yazılan ders kitapları öğrenme ortamının en önemli elemanlarından denilebilir. Bununla birlikte dersin öğretim programının amaçlarını gerçekleştirmesinde ihtiyaç duyulan bilginin aktarılmasında ders kitaplarının önemi azımsanamayacak kadar çoktur. (Gülersoy, E.& A, 2013)'e göre de ders kitabı önemlidir. Bir ders kitabı aynı sınıfta eğitim alan ve aynı düzeyde oldukları kabul edilen öğrencilerin eğitim öğretimi için hazırlanmaktadır. Ders kitapları öğrencilere bilgiye ulaşma konusunda fayda sağlamanın yanında öğretmenlere de dersi planlama ve ders etkinliklerini hazırlama konusunda yararlı olmaktadır. Ayrıca Aydın, (2005)., Bozkurt & Bozkaya,(2013) de farklı teknolojik imkânların gelişmesine ve başka bilgi kaynaklarına erişimin kolay olmasına rağmen ders kitapları günümüzde halen güvenilir ve temel bilgi kaynağı olma vasfını korumaktadır. Demektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2016 yılında da uygulamaya konulan İki Boyutlu Sanat Atölye dersi öğretim programında genel olarak resim sanatında kullanılan temel yöntem ve teknik bilgiler verilmektedir. Bununla birlikte görsel sanatların

tarihi gelişimi, toplumların gelişiminde plastik sanatların önemi ve yeri, dünyada ve Türkiye'deki sanat eserlerinin özellikleri gibi konular hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca biçimsel çağdaş çalışma yöntemlerini araştırarak öğrenen, sahip olduğu bilgileri sentezleyerek yaratıcı ürünler ortaya koyabilen, yenilikçi ve sezgisi güçlü bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. (URL-1) İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı dersin amaç ve kazanımlarının yerine getirilmesinde Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği ve kullanıma sunduğu tek kitap olması nedeniyle de eğitim ortamındaki rolü yadsınamaz niteliktedir. Ünsal&Güneş,(2002)'nin verdiği bilgilere göre ders kitapları MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından oluşturulan 'Ders kitapları yönetmeliği' kapsamında hazırlanan ölçütler çerçevesinde de incelenmektedir. Ayrıca İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitapları güzel sanatlar liseleri için Milli Eğitim Bakanlığınca onaylandıktan sonra güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerine ücretsiz olarak ulaştırılmaktadır. Bu sayede öğrencilerin güvenilir bilgi kaynağına ulaşması kolaylaşmakta ve öğrenciler maddi yükten kurtarılmaktadır. Ders kitapları MEB Talim ve Terbiye Kurulunda görev yapan uzman kişiler tarafından incelenerek hatadan arındırılmaktadır. Ancak süreç içerisinde ders kitaplarının güncelleme ihtiyacı doğmakta ve zaman zaman gözden kaçan hata ve eksiklikler ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı güzel sanatlar liseleri öğrencilerinin çantasına giren tüm ders kitapları gibi İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının da ideal ders kitabı nitelikleri göz önüne alınarak içerik açısından yeniden incelemesi gerekmektedir. Yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgulara bakılarak hataların düzeltilmesi ve ders

kitabındaki eksik yönlerin tamamlaması gerekmektedir. Pingel,(2003)'e göre ders kitapları öğrenci merkezli olarak tasarlanıp yazılmalıdır. Kitapların yazımında program geliştirme ilkelerine uyulmalı, dersin öğretim programı esas alınmalıdır. Kitaplardaki bilgi, yöntem ve teknikler günümüz koşullarında uygulanabilir nitelikte bir takım özellikleri taşımalı, yeni araştırmalara da yer verilmelidir. Küçükahmet,(2001)'e göre de eğitim öğretim metodu öğrenciyi merkeze alarak, öğrencinin kendini keşfetmesine destek olmalıdır. Ayrıca ders kitaplarında kültürel değerlere yer verirken evrensel değerlere ve farklı kültürleri saygı gösterilmelidir. Kitabın içeriğindeki bilgiler bilimsellik ve görelilik ilkelerine uygun olarak verilmelidir, demektir. Diğer yandan Kılıç & Seven,(2002)., Ceyhan & Yiğit, (2005)., Küçükahmet, (2011)'de ders kitapları, tüm öğrencilerin ilgi ve yetenek alanları doğrultusunda ve zihinsel gelişimlerinin farklı olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Öte yandan okul türlerine ve bölgesel özelliklere göre çeşitlilik gösterecek nitelikte tasarlanmalı ve yazılmalıdır diye söylemektedirler. Bu noktaya kadar ders kitabı hazırlamada önemli ve kılavuz niteliği taşıyan genel bilgiler ele alınmıştır. Makalenin konusunu oluşturan orta-öğretim 10. sınıf Güzel Sanatlar Lisesi İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içerik yönünden incelenmesi aşağıdaki ölçütler doğrultusunda yapılmaktadır.

Güzel Sanatlar Liseleri 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Ders Kitabının Muhteva (İçerik) Yönünden İncelenmesi

Küçükahmet vd., (2011)'e göre, ders kitabında "*eğitim- öğretim tasarım ilkeleri*" konusunun en önemli alt başlıklarından birisi de, ders kitaplarında içerik tasarımıdır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Ku-

rule Başkanlığı Eğitim Araştırmaları Merkezinin yayımladığı ders kitabı değerlendirme ölçütlerine göre ders kitabında içeriğin değerlendirilmesi ile ilgili başlıklardan bazıları: "*Geçerlilik ve güvenilirlik, bilimsellik, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama, faydalılık, öğrenilebilirlik, tutarlılık, içeriğin mantıksal ve psikolojik yapısı, açıklık, güncellik, ekonomiklik* " (URL-2) Şeklinde-dir. Bu araştırma kapsamında yapılan değerlendirmede Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulunun taslak kitap inceleme kriterlerini kıstas almanın yanı sıra ders kitabı yazma konusunda çalışma üretmiş kaynakçada adı geçen bilim insanlarının ortaya koyduğu bilgilerden de yararlanılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Lisesi 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içerik yönünden incelenmesi yukarıda tırnak içinde verilen alt başlıklar ile sınırlandırılmakla birlikte bu başlıklara ilave olarak "*yaratıcılık*" kriterine de ekleme ihtiyacı duyulmaktadır. Çünkü Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümü öğrencileri için hazırlanan bir ders kitabında yaratıcı tasarım ilkeleri kıstas alınmadan içeriğinin oluşturulması durumunda ders kitabının; hedef öğrenci kitesinin ilgisini çekmede, okuma isteği uyandırmada yetersiz kalacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içerik yönünden İncelemesi sonucu elde edilen bilgi ve bulgular şöyledir:

Geçerlik ve Güvenirlik

Güzel sanatlar lisesi 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içeriği dersin kazanımlarını ideal ölçülerde yerine getirmese de "geçerlik", ünitelerde büyük ölçüde birbirleri ile tutarlı bilgiler sunulduğu için de "güvenirlik" özelliklerine sahiptir.

Bilimsellik

Ders kitabında sayfa 22 de verilen okuma parçasında bilim ve sanat ilişkisinden bahsedilmişse de bilim ve sanat ilişkisini ortaya koyan, bu alanda eser üreten sanatçıların eserlerinin görsellerine ve çeşitli örneklerle yer verilmediği görülmektedir. Ancak ders kitabının içeriğini oluşturan bilgilerde eksikliklere rağmen yanlış bilgi tespit edilmemiştir.

Öğrenci İlgisi ve İhtiyaçlarını Karşılama

Ders kitabının birinci ünitesi sayfa 11 de resim sanatının kısa tarihçesinin ansiklopedik bilgi niteliğinde verildiği tespit edilmiştir. Ansiklopedik bilgi niteliğinde verilen bilgilerin öğrencinin ilgisini çekmede ve okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığı bilinen bir gerçektir. Nitekim; Güneş F. (2020) ye göre "Çağdaş eğitim öğretim yaklaşımlarından yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme ve zihinsel becerileri geliştirme amaçlandığından, ezber ve ansiklopedik bilgilere karşı çıkılır." Küçükahmet, L. (Editör), (2011)'e göre de "Bir ders kitabı öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayarak, merak duygusunu teşvik etmelidir." Bu açıdan bakıldığında ise ders kitabının ünite girişlerinde dikkat çekme başlığı altında öğrenciye konu ile ilgili görseller sunulmak suretiyle öğrenci de merak duygusu uyandırmaya, araştırma ve incelemeye teşvik edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Aşağıda araştırma kapsamında incelenen 10.Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının kapak bilgileri' resim 1.' ünite giriş bilgileri 'resim 2' hazırlık çalışmaları ise 'resim 3 de verilmektedir. (Mirza, H. ve Yeğin, S.(2020). 'MEB Güzel Sanatlar Liseleri 10' uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Öğrenci Ders kitabı', Çağlayan Matbaası İzmir'den alıntılanmıştır.) Bu yaklaşım ile ders kitabı

Resim 1. 10.Sınıf İBSA Ders Kitabı Kapak bilgileri

öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almaktadır. Ancak içeriği oluşturan konularla alakalı festivaller, kutlamalar, sergiler vb. hakkında içeriği destekleyen görsellere yer verilmediği tespit edilmektedir. Oysaki kültür sanat etkinliklerini içeren bilgilerin öğrencileri sanata yönlendirmede ve ilgilerini çekme konusunda hem içsel hem de dışsal istek uyandırma kaynağı olduğu bilinen bir gerçektir. Ders kitabının '19,21,27,29,30,33,35,40,48,49,51,50,53,54,59,60,61.' sayfalarında ve ders kitabının genelinde konu ile ilgili görseller verildikten sonra bu görsellerin incelenmesi istenmiştir.

Resim 2. 10.Sınıf İBSA Ders Kitabı Ünite Girişi Sayfa: 11

Resim 3. 10.Sınıf İBSA Ders kitabı
Hazırlık Çalışması Sayfa:35

Öğrencilerin incelemeye teşvik edilmesi açısından bu tür etkinliklerin yararı göz ardı edilmemekle birlikte kitabın genelinde bu türden bir yaklaşımla etkinliğin yaptırılması monotonluğa ve sıkıcılığa yol açmaktadır. Nitekim Dr. Yılmaz, S.(2017)'e göre de görsel sanatlar dersinde benzer tekniklerin sürekli kullanılarak tekrar edilmesi dersin işlenişinde monotonluk yaratmaktadır. Bu nedenden dolayı belli bir düzen içinde farklı görsel sanatlar tekniklerine ders kitabında yer verilmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Yılmaz *"bundan daha önemlisinin de her uygulamada öğrenciye birden fazla teknik sunulması ve öğrencinin çalışmak istediği tekniği kendisi belirlemelidir"* demektedir. Öte yandan Wigfield & Eccles (2000) de *"öğrenenlerin bireysel seçimlerinin, etkinliği gerçekleştirmeye yönelik olarak gösterdikleri ısrarı ve çabayı etkileyebileceğini"* öne sürmektedirler. Bu açıdan bakıldığında ve ders kitabının genelinde sunulan etkinlikler incelendiğinde; az sayıda da olsa bazı etkinliklerde *'serbest teknik'* adı altında resimde kullanılan yöntem ve tekniğin öğrencilere bırakıldığı görülmektedir.

Faydalılık

Küçükahmet vd., (2011)'e göre, ders kitabı faydalı olmalıdır. Bunun yanında ders kitabı, öğrencinin bilgi edinme ihtiyacını başka bir bilgi kaynağına ihtiyaç duymadan tam olarak karşılamalıdır. Buna istinaden 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı öğrencileri resim sanatında kullanılan çeşitli yöntem ve teknik bilgilerle tanıştırmak yarar sağlamaktadır. Ancak ders kitabının içeriğinde verilen teknik bilgiler görseller ile yeterli düzeyde desteklenmediği için öğrencilerin farklı kaynaklara da ihtiyaç duyabileceği ön görülmektedir.

Öğrenilebilirlik

Gülersoy, E. A.,(2013).’e göre *"Ders kitapları yazılırken hedef kitledeki tüm öğrencilerin hazır kabul edilmesi ve ülke çapındaki bütün öğrencilerin aynı hazır bulunuşluk düzeyine sahip olduğunun düşünülmesi hatalı bir yaklaşımdır."* Bu açıdan bakıldığında ders kitabı güçlük seviyesi açısından tüm öğrencilerin zihinsel seviyesine uygun görünmemektedir. Nitekim kitaptaki ünitelerde ön bilgi niteliğinde konu anlatımına doyurucu nitelikte yer verilmediği saptanmaktadır.

Yeterlilik ve Tutarlılık

Ders kitabı konularla ilgili en gerekli bilgilerin olması açısından yararlı bilgiler sunmaktadır. Öğrencilerin iki boyutlu sanat hakkında genel bir bilgi birikimi kazanmasını, iki boyutlu sanatın temel kavram ve kurallarını öğrenmesini kısmen sağlayabilir niteliktedir. Ancak dersin adını taşıyan İki Boyutlu Sanat kavram ve terim bilgisine ders kitabında *"sözlükte"* yer verilmediği tespit edilmektedir. Bununla birlikte ders

kitabının bütününde birbiri ile çelişen bilgiler ile karşılaşmamıştır. Bu yönü ile ders kitabı tutarlıdır.

İçeriğin Lojik (Mantıksal) Yapısı

Ders kitabında ünite başlıkları dersin öğretim programı ile örtüşse de ders kitabının bütününde verilen bilgi notlarının mantıksal açıdan uyumlu olduğu söylenebilir. Çünkü dersin öğretim programında ve ders kitabında 1. ünite "resim sanatının görsel sanatlardaki yeri ve diğer görsel sanatlar konusu ele alınmakta iken aynı ünite "sayfa: 22" de güzel sanatların birbiriyle etkileşimi konusuna birden bire giriş yapılarak mantıksal yapının bozulduğu görülmektedir. Ayrıca ders kitabındaki ünite konularının birbiri ile ilişkilendirilerek açıklanmadığı görülmektedir

İçeriğin Psikolojik Yapısı

Ders kitabın genelinde resim sanatında kullanılan yöntem ve teknik bilgiler okuma parçası başlığı altında verilmektedir. Bu durum öğrencilerin yöntem ve teknik bilgileri araştırırken bilgiye kolayca ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, sayfa: '29 örneğinde' olduğu gibi kitabın genelinde etkinliklerde kullanılacak yöntem ve teknik bilgiler, detaylı biçimde verilmemektedir. Öğrencilerden doğrudan etkinlik yapmaları istenmektedir. Bu durum içeriğin psikolojik yapısını bozmaktadır.

Açıklık İlkesine Göre

Ders kitabına genel olarak bakıldığında açık ve anlaşılır bir dil kullanıldığı tespit edilmektedir.

Ekonomiklik İlkesine Göre

Ders kitabında konuların ön bilgi verilmeden genellikle bilgi notu gibi derinlikten

yoksun ve birbirinden kopuk bilgi yapıları şeklinde verildiği tespit edilmektedir. Ders kitabı bu hali ile öğrencileri öğretmen ve materyal desteği olmadan bir üst sınıfa "11. sınıfa" tam olarak hazırlayamamaktadır. Ders kitabının tümünde ünitenin başında veya sonunda özet kısmının bulunmaması öğrenmeyi güçleştirebileceğine dair sorunları akla getirmektedir.

Bilimsellik ilkesine göre

Ders kitabında doğru bilgilerin yanı sıra eksik bilgilerin olduğu tespit edilmektedir. Ders kitabı nispeten ilgi çekici, öğrenmeyi teşvik edicidir. Ancak öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini yeterince dikkate almadığı görülmektedir. Şöyle ki: Ders kitabı sayfa: 22 de okuma parçasında sanatın dalları, sanat disiplinleri, sanat bilim ilişkisi, sanat dil ilişkisi, disiplinler arası sanat eğilimleri, estetik sanat ilişkisi, yazın sanatı gibi kavramlardan bahsedilmektedir. Ancak bu kavramları açıklayan bilgilere ve örnek çalışmalara kitapta yeterli düzeyde yer verilmediği görülmektedir. Ders kitabının tamamına bakıldığında, ünitelerin işlenişinde bir öğrenmeyi kolaylaştıracak biçimde kolaydan zora doğru yapılandırılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte bölümlerin anlamlı bir şekilde ilişkilendirilerek bütünlük oluşturulmadığı tespit edilmektedir. Ders kitabının içerik özelliklerine bakıldığında ise konu başlıkları içindekiler bölümünde yer almaktadır. Etkinliklerde kullanılacak yöntem ve teknik bilgilerin okuma parçası adı altında verildiği tespit edilmektedir. Teknik bilgi içeren konuların başlıksız verilmesi ve içindekiler kısmında da okuma parçası şeklinde gösterilmesi, öğrencinin aradığı bilgiye ulaşması konusunda zorluk yaşamasına neden olacaktır. Kitapta ünite başlarında direkt olarak hazırlık sorularına yer verilmekte, giriş,

özet ve anahtar kavramlar veya sözcükler bölümü bulunmamaktadır. Ders kitabında dipnot az sayıda bulunmakla birlikte uyarı bölümü yoktur. Kitabın değerlendirme ve tartışma soruları bölümüne sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kaynakça ve sözlük bölümünün var olduğu saptanmakta ancak sözlük kısmında kitabın adında yer alan 'iki boyut ve s.11 büyüsel s.12 profil, s.13; istifleme, bezeme s.14 gotik' kavramların açıklanmadığı tespit edilmektedir. Diğer yandan ders ile ilgili terim, sözcük ve anlam bilgilerine ayrıntılı olarak yer verilmediği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu bilgilere kolayca ulaşabilecekleri yönlendirmelere de rastlanmamaktadır. Bununla birlikte sayfa 13'te Ayasofya ve Kariye gibi tarihi açıdan önemli olan mimari yapıların hangi ülkede olduklarına dair konum bilgilerinin verilmediği de tespit edilmektedir.

Yatıcılık

Güzel sanatlar lisesi 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı güzel sanatlar liseleri resim bölümü öğrencilerine dönük bir ders kitabıdır. Bu nedenden dolayı İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının öz disiplinini yaratıcılık kavramının oluşturması gerektiği fikri, tartışılmaz bir gerçek olarak ortada durmaktadır. Hall ve Wecker (1996)'nın görüşüne göre "Bir probleme yönelik çeşitli bakış açılarını öğrenmenin, bireyi kalıplaşan düşünceden kurtaracaktır." Buna karşın içerik yönünden incelenen

10'uncu sınıf İki Boyutlu Atölye ders kitabında, bilgilerin öğrencileri yaratıcı düşünmeye sevk edecek ve yönlendirecek nitelikte verilmediği görülmektedir. Ders kitabının genelinde ünite başlarında verilen hazırlık çalışmalarında genel olarak ünitelerin konuları ile ilgili materyal toplayıp elde edilen

bilgilerin dosyalanması istenmektedir. Kitabın başından sonuna kadar bu yöntemin uygulanması öğretimde çeşitli yöntemler kullanılmasının getireceği faydalardan öğrencileri mahrum bıraktığı gibi yaratıcılığı geliştiren ideal bir yöntem de değildir. Bu metotlar beklenenin aksine yaratıcı düşünmeyi sağlamamaktadır. Oysaki hazırlık çalışmaları öğrencileri; çevrelerinde bulunan müze, tarihi mekân, doğa ve tabiat parkları, bilim, sanat ve kültür merkezleri sergi alanları ile sanat fuarları vb. yerleri gezmeye görmeye teşvik etmelidir. Nitekim Rıza (2000: 7). "Yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için yaşamın her yönü ile ilgili yeni, bol ve değişik kaynaklara ulaşılmasına vurgu yapar. İçeriğin esnek, güvenilir ve ilgili bağlamlarda sunumu öğrenenin bunları kendi deneyimleri ile birleştirmesini ve kendi kişisel anlayışı içine yerleştirmesini sağlar." demektedir. Tezci. E & Gülersoy.A,(2003). Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık, adlı araştırmasında ders kitabının içeriği oluşturulurken içeriğin katı bir şekilde yapılandırılmasından uzak durulmasını önermektedir. Bununla birlikte kitapta yer alan etkinliklerin hangi öğrenme ortamında gerçekleştirileceği göz önünde bulundurulmalı ve bu çerçevede esneklik sağlanmalıdır, demektedir. Bütün bunları söylerken esnekliğin yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde önemli bir etmen olduğunu ifade etmektedir. Bir ders kitabının içeriğini hazırlarken Avrupa ülkelerinin bu konuda neler yaptığına ve sanat eğitim amaçlarına bakmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir. Avrupa ülkelerinde "Sanat eğitiminin" ana amaçları şu şekilde ele alınmıştır: "Sanatsal beceriler, bilgi ve anlama', 'eleştiri', 'kültürel miras', 'bireysel ifade/kimlik', 'yaratıcılık' gibi konular belirtilmektedir".(Education, Audiovisual and Culture Executive Agency,(2009).

Güncellik

10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı "sayfa 23"te günümüz sanatlarından video sanatı, dijital sanat, şehir sanatı, fluxus (Fluksus) akımı vb. hakkındaki bilgilere kısaca yer verildiği görülmektedir. Ayrıca çağın sanat anlayışının sanat alanı dışındaki tüm disiplinlerle etkileşim içinde olduğundan da bahsedilmektedir. Okuma parçası içerisinde az da olsa günümüz sanatlarından bahsedilse de günümüz sanatları ile ilgili yapılan uygulamalı çalışmalar ile ortaya konularak sergilenen ürün ve etkinliklerin görsel materyallerine yer verilmediği tespit edilmektedir. Oysaki güzel sanatlar liseleri öğrencileri içinde yaşadığı çağın kültür sanat etkinliklerinden haberdar edilmeli, bizzat etkinliklerin içinde aktif veya izleyici olarak yer alabilmelidir. Bunun için tüm öğrencilerin kolayca erişebildiği ders kitaplarının içeriğinde güncel sanat etkinliklerine bir ünite kapsamında yer verilmesi, sergilenen sanat etkinliklerinin görsellerle desteklenmesi beklenirdi. Bu konuda Görsel Sanatlar Üzerine Notlar adlı yazıda Başbuğ, F.& Başbuğ, Z. (2016) "Belirli bir müfredat düzeni içinde yetişen öğrenci yeteri düzeyde sanat hareketlerini takip ederek sorgulayabiliyor mu? Çağın getirdiği yenilikleri kendi imkânları ile değil de okulun imkânları ile öğrenebiliyor mu? Sanat eğitimi dersi için teknolojinin imkânlarından yararlanabiliyor mu?" sorularına yanıt arayarak güncellik konusunun önemine dikkatleri çekmektedirler.

İncelenen Ders Kitabının İçerik Yönünden Üstün Yanları Şöyledir:

Ders kitabı öğrencilerin yaşamlarından az sayıda da olsa örnekler vermektedir. Konuyla ilgili sorular sorarak öğrencileri düşünmeye ve araştırmaya sevk etmeye

çalışmaktadır. Konu sayılarının, yıllık ders saati ile orantılı olması ders kitabının içeriğinin olumlu özelliklerindedir.

Problem Durumu

Eğitim ve öğretimde ders araç gereci olarak kullanılan, eğitim sürecini etkileyen unsurlar arasında ders kitaplarının konumu çok önemlidir. Bu derece önemli konumda olan ders kitaplarının sık sık elden geçirip incelenmesi ve güncellenmesi gerekmektedir. (Ataman vd. 2001):e göre "Eğitim bilimleri alanında kitap inceleme konusu özellikle 1997-1998 öğretim yılı sonrası daha çok incelenmeye başlanmıştır." O günden günümüze kadar ders kitaplarının niteliğini arttırmak için eğitim bilimi yazarlarının önemli yapıtlar ortaya koyduğu görülmektedir. Bu çalışmalar makalenin kaynakçasında da yer almaktadır. Bununla birlikte yapılan doküman incelemesi ve literatür taramasında güzel sanatlar liselerinde kullanılan ders kitaplarının incelenmesi üzerine bilimsel çalışma ve değerlendirmenin yok denecek kadar az olduğu tespit edilmektedir. Ders kitabı yazarları Hasan Mirza ve Sertap Yeğin'in hazırladığı ve 2020 yılında Devlet kitapları, Çağlayan Matbaası, İzmir de basımı gerçekleştirilmiştir. Ders kitabının 2021 yılında da okutulduğu görülmektedir. Bu esnada 10'uncu Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içeriğine yeniden bakıldığında önemli eksikler tespit edilmektedir. Bunun sonucunda bu eksiklerin giderilmesine katkı sağlamak düşüncesiyle bu makale kaleme alınmıştır. İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabında bulunması gereken içerik, bağlamında hangi konuları içermektedir? Ders kitabının içeriğini oluşturan konu başlıkları öğretim programının ön gördüğü konular ile örtüşmekte midir? Ders kitabı, eğitsel tasarım ilkelerinden: Geçerlilik,

güvenirlilik ve bilimsellik ilkelerine uygun nitelikte olup öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilmekte midir? Bununla birlikte Faydalılık, öğrenilebilirdik, tutarlılık, içeriğin mantıksal ve psikolojik yapısı açıklık, güncellik, ekonomiklik ve bilimsellik ile yaratıcılık ilkesine uygun olarak hazırlanmış mıdır? Sorularına cevap aranmıştır.

Önem

Güzel sanatlar eğitiminde kullanılacak ders kitaplarının ders kitabı hazırlanması ilkeleri, basımı ve kullanımına ilişkin olarak Türkiye’de akademik alan son derece zayıf ve yetersiz görünmektedir. Oysa tüm alanlarda olduğu gibi güzel sanatlar eğitiminde kullanılacak eğitim araç gereci olan ders kitaplarının yazım ve basımı ciddiyetle ele alınması gereken bir konudur. Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerinin okumakta olduğu İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitaplarının yeniden ele alınıp güncellenerek dersin öğretim programının amaçlarını yerine getirebilmesini sağlamak için, üniversite ve uygulamacıların işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Ders kitaplarında ve dersin öğretim programındaki sorunların teorik ve pratik yönleriyle araştırılması bir gerekliliktir. Üstelik güzel sanatlar liselerine ders kitabı hazırlamanın uzun akademik bir geçmişi de yoktur. Yapılan araştırmada güzel sanatlar lisesi 10’ uncu Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içerik yönünden incelenmesi üzerine yeterince araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle MEB Güzel Sanatlar Lisesi 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı üzerine araştırmalar yapılması düşünülmüştür. Çalışma bu açıdan da önemli bir başlangıç özelliği taşımaktadır.

Sınırlılıklar Araştırma

Türkiye’de basımı 2020 yılı sonrası yapılan 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitaplarının Eğitsel tasarım ilkelerinden içerik yönünden “*Geçerlilik ve güvenirlilik, bilimsellik, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama, faydalılık, öğrenilebilirdik, tutarlılık, içeriğin mantıksal ve psikolojik yapısı, açıklık, güncellik, ekonomiklik ve yaratıcılık* kriterleri açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

Amaç

Araştırmanın temel amacı: 2020 yılı sonrası MEB Güzel sanatlar liseleri resim bölümü 10. Sınıf öğrencileri için eğitim aracı olarak tasarlanan ‘İki Boyutlu Sanat Atölye adındaki ders kitabını içerik açısından incelemektir. Böylelikle ders kitabının içeriğinde meydana gelmiş eksik ve hatalı bilgiler tespit edilmek suretiyle eğitim aracının güncellenerek, niteliğinin artırılmasına katkı sağlama ve konu ile ilgili farkındalık oluşturma amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitaplarının içerik özellikleri incelendiği için verilerin toplanması amacıyla doküman incelemesi yapılmıştır. Yıldırım & Şimşek, (2006) da “Doküman incelemesi, yazılı materyallerin araştırılması hedeflenen durum, olay ve olgular hakkında analiz edilmesini içeren bir desendir” demektedir. Bu görüşten yola çıkılarak doküman incelemesi çerçevesinde, 2020 yılından sonra güzel sanatlar liseleri için hazırlanan 10. Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı, içerik yönünden inceleme kapsamına alınmıştır.

Bu kapsamda belirlenen ölçütler bağlamında ders kitabı incelenerek sonuç ve önerilere gidilmiştir.

Çalışma Alanı / Grubu

Araştırmanın çalışma alanını 2020 yılında yayınlanan Güzel Sanatlar Lisesi 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içerik özellikleri oluşturmaktadır. Ancak, 2016 yılında baskısı yapılan dersin öğretim programı da içeriği oluşturan konuları belirlemesi nedeniyle ihtiyaç duyulan ölçüde çalışmaya dâhil edilmiştir. Ders kitabının içeriğinde yer alan konu başlıkları ile öğretim programının ünite konuları karşılaştırılması yapılarak birbiri ile uyumuna bakılmıştır. Ders içeriklerine ilişkin bilgiler 2020 yılı Devlet Kitapları İzmir Çağlayan Matbaasının bastığı Güzel Sanatlar Lisesi 10. sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının basılı nüshasından elde edilmiştir. Bunun yanında dersin öğretim programı ile ilgili bilgilere ise <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan güzel sanatlar lisesi 10' uncu Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabı, içerik bakımından incelenmiştir. Ders kitabının eğitsel tasarım ilkelerinden geçerlilik, güvenilirlik, bilimsellik ile öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama, durumuna bakılmıştır. Bununla birlikte faydalılık, öğrenilebilirlik, yeterlilik, tutarlılık, içeriğin mantıksal(lojistik) ,psikolojik yapısı açılarından da incelenmiştir. Öte yandan birliktelik, açıklık, ekonomiklik, bilimsellik, yaratıcılık, güncellik ilkelerine uyumu da değerlendirilmiştir. Bununla birlikte ders kitabındaki ünitelerin işlenişine, kitapta yer alan konu başlıklarının dersin öğretim programı ünite başlıkları ile uyuşup uyuşmadığına bakılmıştır. İncelenen kitabın tamamında bölümlerin/ünitelerin işlenişinde bir yapılanma ve bütünlük

olmadığı, bölümlerin/ünitelerin anlamlı bir şekilde ilişkilendirilerek yapılandırılmadığı görülmektedir. Ders kitabının içindekiler kısmına bakıldığında konu başlıklarının içindekiler bölümünde yer aldığı görülmüştür. Etkinliklerde kullanılacak yöntem ve teknik bilgilerin okuma parçası adı altında verildiği tespit edilmiştir. Teknik bilgi içeren konuların başlıksız verilmesi ve içindekiler kısmında da okuma parçası şeklinde gösterilmesi, öğrencinin aradığı bilgiye ulaşması konusunda zorluk yaşamasına neden olabileceğini düşündürmektedir. Ünite başlarında direkt olarak hazırlık sorularına yer verilmiş, giriş, özet ve anahtar kavramlar veya sözcükler bölümü bulunmamaktadır. Kitapta dipnot az sayıda bulunmakla birlikte uyarı bölümü yoktur. Kitabın değerlendirme ve tartışma soruları bölümüne sahip olduğu görülmekte, kaynakça ve sözlük bölümünün var olduğu saptanmakta ancak sözlük kısmında kitabın adında yer alan "iki boyut ve s.11 büyüsel s.12 profil, s.13; istifleme, bezeme s.14 gotik," kavramların açıklanmadığı ve ders ile ilgili terim ve sözcük anlam bilgilerine ayrıntılı olarak yer verilmediği tespit edilmektedir.

Ayrıca öğrencilerin bu bilgilere kolayca ulaşabilecekleri yönlendirmelere de rastlanmamıştır. Bununla birlikte sayfa 13'te Aya-sofya ve Kariye gibi tarihi açıdan önemli olan mimari yapıların hangi ülkede olduklarına dair konum bilgilerinin verilmediği görülmektedir. Ders kitabındaki görsellerin ve bilgilerin öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte sunulmadığı, etkinliklerin monoton ve birbirinin neredeyse tekrarı şeklinde olduğu tespit edilmektedir. Konular işlenirken öğrencilerin gündelik yaşamları ve içinde bulunduğu çağın koşulları göz önünde bulundurulmamıştır. Ders kitabında önerilen etkinliklerde gençlerin ve ders öğretmenin ailelerle iş birliğine giderek sanatsal etkinliklere katılma veya bizzat yapabilmesine ışık tutan sosyal faaliyet içerikli etkinliklere de yer verilmediği görülmektedir. Bilim ve sanat ilişkisi, problem çözmeye dönük yaratıcı fikirler

ders konularında ve etkinliklerde yeterince işlenmemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Güzel sanatlar liseleri resim bölümü 10' uncu sınıf iki boyutlu Sanat atölye dersi için ideal bir ders kitabının hazırlanması, elde edilen bulgulara bakıldığında ivedi bir ihtiyaçtır. Güzel sanatlar liseleri özel yetenek gerektiren okullar statüsündedir. Bu nedenle bu alana dönük ders kitabı hazırlayan yazarların ve program geliştirme uzmanlarının; yetenek gerektiren alanlarda ihtisas yapmaları gerekmektedir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığının ve güzel sanatlar liselerinin öğretim programının amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilecek ve bu doğrultuda kitap yazabilecek yazarların ancak güzel sanatlar eğitimiyle donatılmış eğitimcilerden oluşan özel ihtisas komisyonlarına yazdırılabileceği düşünülmektedir. Yazıcı, D. (2017)'den elde edilen bilgilere göre Güzel Sanatlar liseleri 1989 yılında kurulmuştur. Kurulduğu günden itibaren bu okullar ilköğretim kademesinden mezun olan öğrencileri kabul etmektedir. Güzel Sanatlar liseleri topluma güzel sanatlar kültürü kazandırmada ve ülkenin kültür sanat politikalarına yön vermede önemli basamaklarından biridir. böylesine önemli bir basamakta eğitim alan güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerin bilgi kaynağını oluşturan '10' uncu Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye' ders kitabının 'içeriğinin' iyi hazırlanmış olması zorunluluktur. Ancak tüm yönleri ile iyi hazırlanmış ders kitapları sayesinde çocuklar küçük yaşta kaliteye dokunma fırsatı yakalayacaklardır. İnsana çocuk yaşta sunulan her türlü materyal ve bilginin kişi üzerinde kalıcı izler bıraktığı bilinen bir doğrudur. Bu yüzden her şartta tüm öğrencilerin eline geçebilen ders kitaplarının kıymeti ortadadır. Ancak uzun

soluklu eğitim-öğretim planlarının etik kuralları çerçevesinde sadece bilimin yolculuğunda kesintisiz ve tavizsiz yürütülebilmesi, ideal ders kitaplarının ve eğitim-öğretim ortamının oluşmasında belirleyici bir etkidir. Ders kitabının öğretmenlerin en önemli yardımcısı olduğundan hareketle bu tür çalışmaların derinleşerek artması temenni edilmektedir. Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığı, vakit kaybetmeden ilgili akademisyenleri bir araya getirmelidir. Bu doğrultuda uzmanların ve öğretmenlerin oluşturduğu ihtisas komisyonlarını kurarak güzel sanatlar liseleri 10' uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitaplarının ve öğretim programlarının güncellenmesini ve yeniden yapılandırılmasını sağlamalıdır. Ders kitapları güncellenirken müzede, doğada, tarihi mekânlarda, kültür ve sanat parklarında, bilim ve sanat merkezlerinde, festivallerde ve çeşitli yaşam alanlarında çizim ve renkli çalışmalar yaptırılmalıdır. Bununla birlikte teknolojinin imkânlarını kapsayan etkinliklerinin yapıldığı ders dışı faaliyetlere yer verilmelidir. İki Boyutlu sanat atölye ders kitapları genel olarak atölyede uygulamalı derslerde kullanılmak üzere hazırlanmakla birlikte, bunun yanında öğrencilerin sanatsal etkinliklerle toplum hizmeti faaliyeti yapmalarına destek olmalı, bu doğrultuda ders kitaplarına örnek etkinlikler konmalıdır. Ayrıca ders kitabının içeriğini mümkün olduğunca öğrencilerin yaratıcılığını harekete geçirecek konu ve etkinlikler oluşturmalı, seçilen konu ve etkinlikler önerilen seviyedeki öğrencilerin yaşına, ruhsal dünyalarına ve en önemlisi de yaratıcı zekâlarına hitap etmelidir. Bunun yanında ders kitabında sanat eğitimi ve bilimin ışığında deneysel resim yapma yöntem ve tekniklerine bol bol yer verilerek, öğrencilerin görsel zekâlarının yanı sıra iraksak düşünme yetileri

de geliştirilmelidir. Bilim ve sanat disiplinlerini harmanlayarak bakabilen çağdaş bakış açıları ile hazırlanan ders kitapları öğrenci ve öğretmenlerin ilgisini daha çok çekecektir. Böylece hedef kitlenin bu kitapları daha çok kullanma isteği ile yaklaşabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ders kitabının içeriği yaparak ve yaşatarak öğrenme ve öğretme modelini destekler nitelikte olmalıdır. 10' uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye ders kitabının problem çözme yöntemlerini kullandırması ve sanat eğitiminin yaratıcı sinerjisini bilim ve teknoloji ile de bütünleştirerek geleceğin sanatına yolculuk konusunda yol gösterici ve yolu aydınlatması bakımından çok önemlidir. Bu konuda bilim insanı ve sanat eğitimcisi Başar R.M.(2015)"de şunları söylemektedir. "İçinde yaşadığımız çağda geleneksel sanat teknolojileri artık çağdaş sanat üretim biçimlerine uygunluk göstermemektedir." demektedir. Oysaki Güzel Sanatlar Lisesi 10'uncu Sınıf İki boyutlu Sanat Atölye ders kitabının içeriğini oluşturan nerdeyse bilgilerin tümü geleneksel yöntemlere işaret etmekte ve geleneksel yöntemleri kullanmaktadır.

Kaynakça

Altun, A., Doğanay, Y. ve Uzun, E., (2010). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Altın Kitaplar, Ankara.

Ataman, A. vd. (2001). Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu (Türkçe 1–8). (Editör: Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Aydın, C.H. (2005). Açık ve Uzaktan Öğrenmede Kullanılan Basılı Materyallerdeki Anlatım Biçimine İlişkin. Sosyal Bilimler Dergisi, 1.

Bacanlı, H. (2004). Gelişim ve öğrenme. (9. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Başbuğ, F. ve Başbuğ, Z.(2016). 'Görsel Sanatlar Eğitimi üzerine notlar:' *Akdeniz Sanat Dergisi*,

Başar, R. M.(2015). 'Yeni Sanatçı, Yeni izleyic, Yeni sanat teknolojileri ve çağdaş sanat Eğitimi ' *Aydın Sanat dergisi.* Sayı 1.,103-106 İstanbul

Bozkurt ve Bozkaya,(2013). Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Yönelik Etkileşimli E-Kitap Değerlendirme Kriterlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ceyhan, E. ve Yiğit, B., (2005), Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Anı Yayınları, Ankara.

Cilt 9, Sayı 18, s: 74

Erkılıç, T. A. ve Can, S.,(2018). Eğitim Yönetimi Ders Kitaplarının İçerik ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi, ' *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* ' (AU-JEF), 2(4), 295-307)

Gülersoy, E. A.,(2013). İdeal Bir Ders Kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi , *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education* - 2013, volume 2, issue 1

Güneş,F.(2020): *Seçkin Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*(2. Baskı). Ankara Cilt 6, Sayı 3, 409-418 Ankara.

Hall, D., & Wecker, D. (1996). Jump Start Your Brain: A proven Method for Increasing Creativity up to 500%. New York: Warner.

Kılıç, A. ve Seven, S., (2002), ' *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi* ', Pegem A Yayıncılık, Ankara

Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2002). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak m.e.b.ilköğretim 4. sınıf Fen bilgisi ders kitabına fizik konuları yönünden eleştirel bir bakış. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3)110-120

Kılınç, F. (2008). Kavramların öğretiminde kavram analizi yönteminin akademik başarıya ve bilişsel esnekliğe etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 223-238.

Küçükahmet, L. (Editör), (2011). *'Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu (Ed. Leyla Küçükahmet),'* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

M.E.B. (2006). "9,10,11,12. 'Sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Dersi Öğretim programı,' Ankara

Mirza, H. ve Yeğin, S., (2020). *'MEB Güzel Sanatlar Liseleri 10' uncu sınıf İki Boyutlu Sanat Atölye Öğrenci Ders kitabı'*, Çağlayan Matbaası İzmir.

Pingel, F., (2003), *Ders Kitaplarını Araştırma ve Düzeltme Rehberi*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Rıza, E. T. (1999). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. İzmir.

Rıza, E. T. (2000). 'Kalıplaşma ve yaratıcılık' *Yaşadıkça Eğitim*. 65, 4-7.

Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. (20. Baskı), A Pegem Akademi, Ankara.

Şahin, C. ve Küçükahmet, L. (Editör), (2001), *'Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu,'* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Tanyeli, U; Sözen, M. *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Tezci . E. ve Gürol, A., (2003). *Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET January ISSN:1303-6521 volume 2 Issue 1 Article 8*

Yazıcı, D. (2017). Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Alan Dışı Ders Başarılarının İncelenmesi (Nevid Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi Örneği). *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2), Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/insticss/issue/33606/372973>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *'Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri'* 282-299.

Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (2. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Elektronik Kaynaklar

URL-1 https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/201908/26172658_Kitap-Ynceleme_deg_kriter.pdf (Erişim Tarihi: 26.09.2021). URL-2 <https://mufredat.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 26.09.2021).